

Asia: 1/66/2016

Valtioneuvoston asetus Syyttäjälaitoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Lausun Oulun syyttäjänviraston puolesta seuraavaa:

Näyttää siltä, että asetusluonnoksessa säänneltäisiin suunnilleen samoista asioista kuin voimassa olevassa Valtioneuvoston asetuksessa syyttäjälaitoksesta (1390/2011). Uusi asetus olisi kuitenkin tiiviimpi, mikä johtunee siitä yksinkertaisesta syystä, että tulevassa organisaatiouudistuksessa siirrytään yhden viraston toimintamalliin, joten Valtakunnansyyttäjän toimiston ja syyttäjälueiden toimivallasta yms ei tarvitse välttämättä säätää eri pykälissä. Riittää, että sääntely tapahtuu tältä osin saman pykälän eri momenteissa.

Mielestämme aseukseen on otettu kaikki tarpeellinen ja sen pykälien sisältö on oikein johdettu luonnoksesta laiksi syyttäjälaitoksesta. Lakiluonnoksen 30 §:ssä säädetään Syyttäjälaitoksen työjärjestykseen otettavista asioista. Työjärjestys on ilmeisesti vasta valmisteilla, joten tältä osin on mahdoton ottaa kantaa siihen, onko sääntely asetuksen ja työjärjestyksen välillä oikea ja tarkoituksenmukainen. Joka tapauksessa näyttää selvältä, että työjärjestykseen jää erittäin paljon operatiiviseen syyttäjän toimintaan liittyvää sääntelyä.

VNA 1 luku: Syyttäjälaitoksen organisaatio ja tehtävät

Asetusluonnoksen 1 lukuun otettaisiin säännökset Syyttäjälaitoksen organisaatiosta. Luvun otsikko on mielestämme harhaanjohtava, koska lukuun kuuluvissa kahdessa pykälässä ei säädetä Syyttäjälaitoksen tehtävistä. Valtakunnansyyttäjän toimiston ja syyttäjälueiden tehtävät on lueteltu lakiluonnoksen uusissa 4-5 pykälissä, jonne ne Oulun syyttäjänviraston mielestä kuuluvatkin.

Uutta on se, että asetuksessa määräteltäisiin Valtakunnansyyttäjän toimiston sijaintipaikka. Ehkä tämä on tarpeen sen varmistamiseksi, että sanottu uuden viraston tulosityksikkö todella sijoitetaan

Helsinkiin, jonne se hyvien kulkuyhteyksiensä puolesta ja muutenkin luontevasti soveltuu sijoitettavaksi.

Näyttäisi siltä, että 2 §:ssä luetellut syyttäjälaitosten rajat on oikein merkitty - näin ainakin Pohjois-Suomen osalta - ja että toimipaikkaluettelosta on poistettu nykyiseen asetukseen tarpeettomasti jääneet "kylmät" toimipaikat, joissa ei enää ole ollut vuosikausiin henkilöstöä eikä edes laitokselle vuokrattuja toimitiloja.

VNA 2 luku: Henkilöstö, erityisesti syyttäjien hallinnolliset tehtävät, nimittäminen ja virkavapaus

Luonnoksen 2. lukuun on kerätty Syyttäjälaitoksen henkilöstön virkanimikkeitä sijoitteluineen (3 §), syyttäjien hallinnollisia tehtäviä (4-6 §:t), apulaissyöttäjää (7 §) ja kahden syyttäjälaitoksen syyttäjien kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia (8 §). Mainittuja asioita koskevien pykälien sisällöt vastaavat hyvin pitkälle nykyisen asetuksen pykälien sisältöä. Pykälien sanamuotoa on muutettu vastaamaan uutta organisaatiota ja uusia virka- tai tehtävänimikkeitä, joten uudistukset ovat näiltä osin puhtaasti teknisiä. Oulun syyttäjänvirastolla ei ole niihin huomautettavaa.

Suurelta osin myös muiden lukuun sisältyvien säännösten sisältö vastaa voimassa olevaa sääntelyä. Seuraavaksi tässä lausunnossa tarkastellaan niiden pykälien sisältöä, joissa on tapahtumassa todellista muutosta nykyiseen verrattuna. Apulaispäällikön määräys annettaisiin jatkossa enintään viideksi vuodeksi (9 §). Määräyksen enimmäiskesto lisääntyisi siten vuodella. Mainittu viiden vuoden enimmäisaika on perusteltu, ja se vastaisi johtavan aluesyyttäjän virkasuhteen enimmäiskesto.

Luonnoksen 10 §:n 4 momentin mukaan nimittävä viranomaisena määrää myös virkamiehen virantoimituspaikan. Tällaista säännöstä ei ole voimassa olevassa laissa tai asetuksessa. Virat ovat ilmeisesti myös jatkossa Syyttäjälaitoksen yhteisiä. Edellä mainittu kategorinen säännös tarkoittaisi jatkossa sitä, että jos nimityspäätöksen jälkeen tulee tarve harkita syyttäjän virantoimituspaikan muuttamista syyttäjälaitoksen sisällä, päätöksen asiasta tekee valtakunnansyyttäjä. Toisaalta se mahdollistane joustavasti virantoimituspaikkojen muuttamisen lakiluonnoksen 21 §:ssä säädettyin rajoituksin maan eri osien eli siis syyttäjälaitosten välillä. Oulun syyttäjänvirasto kannattaa asetusluonnoksen 11 §:n 4 momenttiin otettua lisäystä nykyiseen sääntelyyn.

Oulun syyttäjänvirasto katsoo, että asetusluonnoksen 11 §:ään kirjattuja säännöksiä nimittämisestä määräaikaan virkasuhteeseen tulisi selkeyttää. Mielestämme pelkillä viittauksilla virkamieslain tai -asetuksen pykäliin ei selvitä. Ongelmaksi ainakin teoriatasolla voi tulla se, että voidaanko valtakunnansyyttäjän toimistoa ja syyttäjälaitusta pitää virkamieslain 9 §:ssä ja virkamiesasetuksen 20 §:ssä tarkoitettuna viranomaisena. Mielestämme ei voida. Viranomaisena on Syyttäjälaitos, siis tuleva virasto eikä sen yksittäinen (tulos)yksikkö. Esitetyn kaltainen sääntely johtaisi esimerkiksi siihen, että syyttäjänviraston yli vuoden kestävään virkasuhteeseen nimittää Syyttäjälaitos (siis mitä ilmeisimmin valtakunnansyyttäjän toimisto tai sen yksittäinen työjärjestyksessä määrätty virkamies)(11 §:n 2 momentin viimeinen virke). Tällainen sääntely ei ole järkevää eikä tarkoituksenmukaista ottaen huomioon sen, että syyttäjänviraston vakinaiseen virkaan nimittäisi syyttäjälaitos (asetusluonnos 10 § 3 momentti). Hieman samantapainen selvennystä kaipaava

sääntely sisältyy 11 §:n 1 momentin viimeiseen virkkeeseen: kuka tai mikä nimittää virkamiehen (muun kuin valtiosyyttäjän) yli vuoden kestävään virkasuhteeseen.

Asetusluonnoksen 13 §:n 2 momentin mukaan virkavapausasiat ratkaistaisiin pääsääntöisesti valtakunnansyyttäjän toimistossa. Esitämme harkittavaksi, voitaisiinko virkavapausasioissa toimia siten, että syyttäjälue ratkaisisi kaikki sen nimittämiä virkamiehiä koskevat virkavapausasiat. Lisäksi harkinnanvaraisten virkavapausasioiden mainitseminen erikseen on omiaan aiheuttamaan tarpeetonta sekaannusta, joten 13 §:n 2 momenttia tulisi muuttaa joka tapauksessa siten, että sanat "- - - sekä harkinnanvaraisesta virkavapaudesta - - -" poistetaan kokonaan lopullisesta asetustekstistä.

VNA 3 luku: Erinäiset säännökset, erityisesti hallintokanteluasioiden ratkaiseminen

Asetusluonnoksen 3 lukuun Oulun syyttäjänvirastolla ei ole huomautettavaa. On ehkä perusteltua ottaa hallintokanteluista koskeva säännös asetukseen eikä jättää sitä työjärjestystasolla ratkaistavaksi.

VNA: Muita huomioita, tarve muille säännöksille

Tässä vaiheessa Oulun syyttäjänvirasto ei näe tarvetta muille säännöksille

Syyttäjälaitoslaki 1 luku 4 §: Valtakunnansyyttäjän toimiston tehtävät

Valtakunnansyyttäjän toimiston ja syyttäjälalueiden tehtävistä on syytä ottaa säännökset syyttäjälaitoslakiin, vaikka uudistuksessa ollaan siirtymässä yhden viraston malliin. Pidämme sen vuoksi välttämättömänä, että Syyttäjälaitoksesta annettavaan lakiin otetaan luonnostekstien mukaiset säännökset, joissa tehtävät on pääpiirteittäin lueteltu.

Syyttäjälaitoslaki 1 luku 5 §: Syyttäjälueen tehtävät

Tältä osin viittaamme edellä lausuttuun

Syyttäjälaitoslaki 3 luku 20 §: Rikosasioiden jakaminen

Näyttää siltä, että aikaisemmin kesällä 2017 lausunnolla olleen lakiluonnoksen 8 §:ssä olevia säännöksiä on uudessa lakiluonnoksessa sijoitettu useaan pykälään, joista yksi on 3 luvun 20 §. Koska lausuntopyynnön liitteenä ei ole perustelutekstejä, syytä tälle voidaan vain arvailla. Oulun syyttäjänvirasto katsoo, että valittu uusi toimintatapa ei ole omiaan yhtään selventämään syyttäjän toimivaltanormeja, mitä uudella sääntelytavalla tavoiteltaneen. Mielestämme vanhan luonnoksen 8 § on kompakti kokonaisuus, joka tulisi säilyttää sellaisenaan. Uuden luonnoksen 3 luvun 20 §:n 1 momentin kaltaisia itsestäänselvyksiä ei tulisi ottaa lainkaan lakiin.

Virtanen Ilpo
Oulun syyttäjänvirasto